

Lene Tortzen Bager: Tankens Museum

Hvilke genstande kan man forvente at finde i et tankens museum? En kortlægning af store tænkeres bedrifter? Eller objektet selv, Lenins hjerne, fx?

Ikke hos Jytte Høy. I stedet for objektet vælger hun at præsentere os for udsagnet *Lenins hjerne i Danmark*. Selve genstanden er ikke nødvendig, udsagnet er nok til at starte en tankebane. Et rum for tanken. Udstillingens centrum er ikke genstandene, men de rum, de danner afsæt for.

Tankens museum, tankens templum. Et rum til tankens løb. En lakune, som tankens baner kan strække rumligt, hvor tankens linie måske ligefrem kan blive anskuelig, mærkbar, ja beboelig.

Men naturligvis også tanken som baglæns bevægelse: et rum til aflæsning af tanke-baner. Tankens Museum bærer tydelige spor af, at her er tænkt. Her har tanker fundet sted.

Tankens templum

Tankens museum giver rum til tanken og rumliggør tanken. Gennem forskellige scenarier præsenteres en række distinkte genstande, udsagn og medieringer, som sammen udpeger et rum, der endnu er u-forklaret.

Det rum jeg allerede har kaldt et templum. Templum betyder egentlig blot et aflukke.(1) I Antikken bliver templum til et helligt sted, et tempel, hvor man kommer for at være nær guderne. Med det Moderne midt i 1700 tallet bliver æstetikken på parallel vis et templum, et selvstændigt rum. Her er det ikke Guds skaberværk, naturen, man søger at komme nær, men derimod det menneskeskabte, og den menneskelige delagtighed i det skabte. I den filosofiske æstetik bestemmes æstetikken som en egen verden, og netop også som et mellem-rum, *eine Zwischenwelt, eine Nebenwelt*.(2) Et rum mellem naturen og menneskets forståelse af den.

Hos den tyske 1700-talsfilosof Immanuel Kant udgør det æstetiske et selvstændigt område for erkendelsen. De sanselige erfaringer ligger udenfor bevidstheden og fornuftens verden af begreb og sprog. Gennem sanselige erfaringer får mennesket således adgang til en verden, der endnu er u-betydet. Et templum, et mellemrum for det endnu ikke betydede, endnu ikke kategoriserede.

Æstetikken har altså en lang filosofisk tradition for at være område for oplevelser, hvor den menneskelige fornuft og dens sprog og begreber oplever

sin begrænsning, sin ufuldkommenhed. Jean-François Lyotard omtaler den type æstetisk oplevelse som *dass es geschieht*.(3) Det, der sker, er, at man oplever sin bevidstheds begrænsning overfor det, man erfarer. Man oplever lakuner mellem bevidsthed og erfaring.

Et spørgsmål, der har præget både den moderne filosofiske æstetik og den kunstteoretiske diskussion af, hvor det æstetiske "er", er spørgsmålet, om mellem-rummet tilhører en anden væren, som kan præsentere sig i værket, eller om det finder sted så at sige hvor som helst. I sin store bog *Kant After Duchamp* argumenterer Thierry de Duve for, at Duchamps readymade udvider det æstetiske som genstandsfelt.(4) Den fællesmenneskelige erfaring, som Kant byggede sin æstetik på, er også hos T. de Duve et grundlæggende koncentrat i æstetikken. Men som genstandsfelt bliver det æstetiske udvidet til at rumme den konceptuelle åbning af kunsten i modernismen.(5)

Den moderne kunsts afsøgninger forandrer bestemmelsen af det æstetiske. Det æstetiske kan i det Senmoderne finde sted hvor som helst. Som udpegende gestus. Den bestemmelse er forudsat i den franske filosof Gilles Deleuzes omfattende, men spredte fremstillinger. Deleuze beskriver en æstetik, der fokuserer på det æstetiske som en tilblivelse. Kunstværket er en vorden, en bliven til. Deleuze udspiler punktet mellem det sker, og det betyder til et eget punkt, "det forskudte punkt".(6) Samme interesse for tilblivelse og for forskydninger ser man i Deleuzes arbejde med områder som folder, territorier og de-territorialiseringer.(7)

Sprog, bevidsthed og sanselig erfaring, territorier og de-territorialiseringer er dimensioner i æstetikken og i den menneskelige erfaring. Det er også dimensioner ved den verden, der er udmøntninger af erfaringerne: historien, socialismen, krigen, terroren, freden. På mikro og på makro-plan: Verdens historiens makroniveau og den indre undrens mikroskopiske sted. Jytte Høy fokuserer på den indre undren og forbinder tanke, æstetik og den menneskelige erfaring på lige linie.

Invitation

Tankens Museum er et sted for tanker uden tolkning. Et templum, som rejser sig fra en række scenarier eller begyndelsessteder. Stederne har forskellig materialitet, en papirlap med en doodle fra en længst afsluttet telefonsamtale. Et sted at undre sig. Alle scenarier har en titel, et sted

at begynde. Et sted med en historie, Gottwald og Clementis, for eksempel, er huen tabt af historien ? eller er den glemt?

Sense og non-sense, hvad definerer det ene fra det andet, og lader mellemrummet sig undersøge? Kan det spiles ud til et helt eget rum? Den type spørgsmål, fornemmer man, har været grundlag for udvælgelse og komposition i Tankens Museum.

Genstand, titel, komposition, forløb er valg, hvor man genkender Jytte Høys vanlige skarpe sensibilitet for det visuelle, det minimale, for materialitet. I dette tilfælde er udstillingens omdrejningspunkt ikke en række værker. Nej, det er nok så meget rummene i mellem de enkelte scenariers præcise og distinkte forskelle, der udpeger et eget rum, dedikeret til tanken, der ikke allerede føles trang. Et rum for tankens linier til at strække ud, sætte af.

Tankens Museum inviterer til at opholde os et sted, der tilsyneladende ikke har mening. Vi inviteres til at bebo dette sted. Et øjeblik.

Det vi oplever her, vil uanset associationernes individuelle forløb og tilfældighedens linier fortælle os om et erfaringsfællesskab. Om tankens ankerpægle: kroppen og sanserne.

Skulpturens dimension

Tankens Museum er en skulptur. En monumental og visuel skulptur af det ikke-synlige. Jytte Høy har sagt, at den monolitiske skulptur er blevet umulig. Men er den mulig på vrangen? Som tankens trådnæt i tre dimensioner. Skulpturen rejser sig i kraft af spændet mellem de enkelte scenariers evne til på forskellig vis at udpege det samme vide rum. Det enkelte begyndelsessted har sin genstand og sin visuelle materialitet. Som Rytterstatuen. Som Lenins hjerne.

Den store skulpturs støbeform er kun synlig for os i den præcision, hvormed Jytte Høy har udviklet sin metode til - i øvrigt i lighed med naturens forkastninger - at kile sig ind mellem lag.

Hun bruger paradokset som et sted, hvor ting ikke kan forenes og som i deres uforenelighed udpeger et område udenfor det velkendte.

Et andet redskab er medialitet, transmission af et udtryk til et andet medie. Som genstand som idé som sprog. Eller som skulptur og fotografi og tegning. Og som tern.

Jytte Høy bruger overalt naturens frembringelser og det menneskeskabte til at se på mellemrum. Og endelig er der billedhuggerens fornemmelse for

dimensionalitet. For kroppens forskellige radier som målestok for rumliggørelse.

Dimensionalitet er måske denne store skulpturs væsentligste karakteristika. Som enkelt del og som helhed. Dens installation og rumliggørelse er gjort ud fra en kropsligt og sanseligt moden erfaring om, at kroppen og sansernes erfaringer ikke nødvendigvis giver mening, men betydning.

Templum

Når vi oplever rummet i Tankens Museum som et templum for tankens linier, oplever og bekræfter vi den menneskelige forundring som et fællesskab. Det er kroppens sanselige genkendelse, dens bekræftelse og affirmation, der gør rummet i Tankens Museum stort.

Jytte Høy har skabt en åbning til *eine Nebenwelt*, et tilblivelses-sted, Og det mest forunderlige er, at Jytte Høy får os til at opleve, at det er lige her.

1 Morten Kyndrup skriver om kunstmuseet og dets historiske funktion, herunder om museet som tankens templum i sin bog *Riften og sløret*, Aarhus Universitetsforlag, Aarhus, 1998. (p. 204-213). 2 Jean-Francois Lyotard i S. Brøgger, E. M. Bukdahl, H. Heinsen (red.), *Omkring det sublime*, Det kgl. Danske Kunstakademi, København, 1985. (p. 31). 3 Jean-Francois Lyotard, i *Omkring det sublime*, op. cit. p. 23. 4 Thierry de Duve, *Kant After Duchamp*, The MIT Press, London, 1996. I kapitlet "Kant After Duchamp" genlæser T. de Duve Kant gennem readymadens idemæssiggørelse af æstetikken. 5 Jeg har arbejdet med kunstens konceptualisering i det Moderne i flere sammenhænge. En fremstilling findes i Lene Tortzen Bager, *Kunstbegreb, henvendelse og repræsentation*, Det Jyske Kunstakademi, Aarhus, 2000. 6 Gilles Deleuze, *The Logic of Sense*, Columbia University Press, New York, 1990. (p. 134-142). 7 Gilles Deleuze, *The Fold*, The University of Minnesota Press, 1993.

Jytte Høy

Uddrag af bogen tankens_museum

Redaktion: Leder af Nikolaj Udstillingsbygning

Elisabeth Delin Hansen og

billedhugger Jytte Høy

Forlag: Nikolaj og Apartment One

Udgivelsesdato: januar 2003

Tankens Museum

af

Lene Tortzen Bager

Lektor på Institut for æstetiske fag,

Afdeling for æstetik og Kultur

Aarhus Universitet